

کمبود بنزین در ایران؛ طرح بنزین ۸۷ هزار تومانی در کرمان، ساعتی پس از اجرا، متوقف شد

راديو فردا

۲۲/مرداد/۱۴۰۵

Courtesy Photo

یک جایگاه سوخت در تهران

اجرای طرح عرضه بنزین با قیمت ۸۷ هزار و ۲۰۰ تومان در استان کرمان که از نخستین ساعت بامداد پنجشنبه ۲۲ مرداد آغاز شده بود، ساعتی پس از اجرا متوقف شد.

مدیر شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی منطقه کرمان بامداد پنجشنبه اعلام کرد: «در پی پیگیری‌های استاندار کرمان با مقامات کشوری، تا اطلاع ثانوی، عرضه سوخت با نرخ پالایشگاهی در استان صورت نخواهد گرفت.»

شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی و استانداری کرمان توضیح بیشتری در این باره ندادند. این در حالی است که شامگاه چهارشنبه یک مقام استانداری کرمان از آغاز عرضه بنزین به مبلغ «نرخ تمام‌شده پالایشگاهی» خبر داده بود.

در این طرح که گفته شده اجرای آن «آزمایشی» است، بنزین در استان کرمان قرار بود با این قیمت‌ها عرضه شود: نرخ اول ۶۰ لیتر با قیمت هر لیتر ۱۵۰۰ تومان؛ نرخ دوم ۵۰ لیتر با قیمت هر لیتر ۳۰۰۰ تومان؛ نرخ سوم ۴۰ لیتر با قیمت هر لیتر ۵۰۰۰ تومان؛ نرخ چهارم هر لیتر ۸۷ هزار و ۲۰۰ تومان.

در روزهای اخیر گزارش‌های پراکنده از کمبود بنزین در برخی پمپ‌بنزین‌های تهران و بعضی استان‌های دیگر منتشر شده است.

مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور ایران، شنبه هفته جاری با اذعان به تأثیر محاصره دریایی آمریکا علیه بنادر ایرانی، گفت که راه ورود کالا به ایران بسته شده و دولت منابع لازم برای واردات بنزین را در اختیار ندارد.

کمبود بنزین؛ تأثیر جنگ و محاصره یا شکست در اصلاح الگوی مصرف؟

کمبود بنزین در ایران که در ادبیات رسمی جمهوری اسلامی با عنوان «ناترازی» توصیف می‌شود، با محاصره دریایی کشور توسط ارتش آمریکا ابعاد جدی‌تری یافته است.

کمبود این کالای استراتژیک که سال‌ها به صورت یک هشدار دوره‌ای مطرح می‌شد، اکنون به یک «شکاف پایدار» در کشور تبدیل شده، تاجایی که در سال ۱۴۰۴ به حدود ۱۸ میلیون لیتر در روز رسید.

در سال ۱۳۹۸ تولید بنزین در ایران ۹۹ میلیون لیتر در روز و میزان مصرف آن ۸۷ میلیون لیتر بود؛ این دو شاخص در سال جاری به تولید روزانه ۱۱۵ میلیون لیتر سوخت و ۱۲۹ میلیون لیتر مصرف رسیده که نشان‌دهنده ۱۴ میلیون لیتر کمبود است.

ارگان رسمی دولت جمهوری اسلامی، ایرنا، نوشته بررسی آمار مربوط به میزان تولید و مصرف بنزین در کشور طی ۲۰ سال گذشته، «ثابت می‌کند» هیچ‌یک از سیاست‌های اعمال‌شده طی دو دهه، نتوانسته مانع پیشی‌گرفتن رشد مصرف از رشد تولید شود.

کارشناسان می‌گویند کمبود بنزین در سرزمین پهناوری چون ایران، حالا دیگر از مسئله‌ای فرابخشی در اقتصاد انرژی، حمل‌ونقل، صنعت خودرو و سیاست‌گذاری یارانه‌ای عبور کرده و در آستانه تبدیل شدن به موضوعی «امنیتی و اجتماعی» است.

در آبان ۱۳۹۸، افزایش ناگهانی سه‌برابری قیمت بنزین از هزار تومان به سه هزار تومان منجر به بروز اعتراضات گسترده‌ای شد که در نتیجه سرکوب آن، به‌گفته سازمان عفو بین‌الملل، حداقل ۳۲۴ معترض کشته شدند.

ابعاد این موضوع وقتی جدی می‌شود که اندکی پس از آغاز محاصره دریایی ایران توسط آمریکا که پس از سال‌ها فشار اقتصادی و تحریم بر کشور رخ داد، اسکات بسنت، وزیر خزانه‌داری آمریکا، پیش‌بینی کرد که به‌زودی بحران و کمبود شدید بنزین در ایران رخ خواهد داد.

گره اصلی کجاست؟

در حالی که تأثیر محاصره بنادر ایران زمزمه‌های ضرورت افزایش قیمت بنزین را به صدایی بلند تبدیل کرده، مقام‌های دولتی کماکان درباره الگوی مصرف نیز صحبت می‌کنند.

مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران هشدار داده بود که «ممکن است برای حفظ پایداری عرضه و امنیت انرژی کشور، تصمیماتی اتخاذ شود که هدف آن تامین پایدار سوخت است».

به‌گفته محمدصادق عظیمی‌فر، در صورت ادامه مصرف بالا و تداوم محدودیت‌های تولید و واردات بنزین به دلیل آسیب به تأسیسات در جنگ ۴۰ روزه، این اتفاق خواهد افتاد.

مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور ایران، در روزهای اخیر به صراحت اذعان به تأثیر محاصره دریایی آمریکا علیه بنادر ایرانی کرد و گفت که راه ورود کالا به ایران بسته شده و دولت منابع لازم برای واردات بنزین را در اختیار ندارد.

پیش از این نیز بارها موضوع افزایش قیمت بنزین مطرح شده بود و فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت پزشکیان، در ماه جاری گفته بود که تغییر قیمت یا سهمیه بنزین «قطعی» است.

با همه این اوصاف و به‌رغم این‌که مقامات دولتی گفته بودند دولت در مورد بنزین «مردم را غافلگیر نخواهد کرد»، اعلام عرضه آزمایشی بنزین ۸۷ هزار و ۲۰۰ تومانی در استان کرمان از بامداد پنج‌شنبه، ۲۲ مرداد، شهروندان را غافلگیر کرد.

اما ساعتی بعد، در حالی که فضای مجازی پر بود از سؤال‌های شهروندان درباره وضعیت سایر استان‌های دیگر در این زمینه و نیز ارائه تحلیل‌های مختلف از سوی برخی کاربران، اجرای این طرح در کرمان متوقف شد.

هنوز مشخص نیست علت این تصمیم به نوعی ناهماهنگی بازمی‌گردد یا برای جلوگیری از فشار روانی بر جامعه و تبعات امنیتی آن این طرح متوقف شده است.

اگرچه موضوع ضرورت افزایش قیمت بنزین سال‌هاست که در ایران مطرح است و حتی اقداماتی با سه‌نرخ شدن قیمت این کالا در کشور انجام شده، اما برخی کارشناسان می‌گویند وضعیت نامناسب اقتصادی کشور و نیز تجربه اعتراضات سراسری در واکنش به افزایش قیمت بنزین، تصمیم در این زمینه را برای تصمیم‌گیرندگان دشوار کرده است.

آخرین بار که قیمت بنزین در ایران افزایش یافت، کشور شاهد اعتراضات گسترده‌ای بود. در پی گران شدن ۳۰۰ درصدی قیمت بنزین در آبان ۱۳۹۸، تظاهرات گسترده‌ای در تهران آغاز شد که بعداً به دست‌کم ۴۰ شهر دیگر ایران گسترش یافت.

در جریان این اعتراضات صدها تن از معترضان با شلیک نیروهای امنیتی ایران کشته شدند. این اعتراضات و سرکوب خشونت‌بار آن یکی از مهم‌ترین اعتراضات مردمی در جمهوری اسلامی به شمار می‌رود.

«دولت دیگر توان واردات بنزین را ندارد»

فارغ از جنگ و اثرات آن بر وضعیت بنزین در ایران، وب‌سایت فرارو به نقل از کارشناسان اقتصادی هشدار داده که ادامه روند فعلی تولید و مصرف بنزین در ایران می‌تواند کمبود روزانه این سوخت را تا سال ۱۴۰۸ به بیش از ۳۰ میلیون لیتر برساند.

بر اساس برآورد این گزارش، مصرف روزانه بنزین در آن سال به حدود ۱۶۲ میلیون لیتر خواهد رسید، در حالی که تولید، به شرط جبران خسارت‌های ناشی از جنگ، حدود ۱۲۹ میلیون لیتر در روز خواهد بود.

عبدالحسین همتی، نایب‌رئیس کمیسیون مشترک انرژی و صنایع مجلس شورای اسلامی، نیز با اعلام کمبود بیشتر بنزین در کشور در سال جاری نسبت به گذشته، دلیل اصلی این کمبود را حملات آمریکا و اسرائیل به ایران و محاصره دریایی کشور عنوان کرده است.

او با اشاره به وضعیت کنونی پالایشگاه‌های ایران، افزوده: «قیمت بنزین از طریق واردات بالا در خواهد آمد، یعنی هرلیتر بنزین برای کشور ۱۰۰ هزار تومان تمام می‌شود.»

همتی با این حال با اشاره به شرایط اقتصادی نامناسب دولت و ناتوانی در واردات چندین میلیاردی بنزین، بار اصلی را بر دوش مصرف‌کننده گذاشته است.

او با انتقاد از میزان مصرف بالاتر از استاندارد جهانی در ایران، به موضوع نبود زیرساخت‌های لازم برای استفاده از خودروهای برقی هم اشاره کرده است.

کارشناسان می‌گویند مدیریت بحران سوخت در ایران، فارغ از موضوع تحریم‌ها و جنگ، دیگر تنها با افزایش تولید پالایشگاهی امکان‌پذیر نیست و «تنوع بخشیدن به سبد سوخت و بهره‌گیری از پتانسیل عظیم گاز طبیعی... امنیت انرژی کشور را در برابر شوک‌های خارجی و نوسانات بازار جهانی تضمین می‌کند».

کارشناسان در توضیح این وضعیت اغلب به چند عامل اشاره می‌کنند: پایین بودن بهره‌وری ناوگان خودرویی، فرسودگی بخش مهمی از خودروها، رشد تعداد خودروهای شخصی و فاصله زیاد میان قیمت داخلی و هزینه واقعی تأمین بنزین.

همین عوامل باعث شده که هر شوک قیمتی بنزین تنها برای مدت محدودی اثرگذار باشد و پس از آن، مصرف به مدار قبلی بازگردد.

در کنار این موضوعات، مسئله قاقاق سوخت از ایران نیز به معضلی مزمن تبدیل شده است. برای نمونه، بازرگانان و فعالان حمل‌ونقل در پاکستان اردیبهشت امسال به رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی خبر دادند که روزانه دست‌کم «شش میلیون لیتر» سوخت از ایران به‌صورت قاقاق به پاکستان منتقل می‌شود.

البته قاقاق سوخت برای ایران که دچار کمبود نقدینگی است در عین حال یک راه حیاتی برای تأمین درآمد به شمار می‌رود.

گزارش رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی حاکی است حجم قاقاق بنزین و گازوئیل از ایران به پاکستان که در بیش از ۱۰ سال گذشته به‌طور پیوسته ادامه داشته، از زمان آغاز جنگ آمریکا و اسرائیل با ایران در ۹ اسفند ۱۴۰۴ افزایش یافته است.

بیشتر در این باره:

رئیس اتاق ایران و چین در مورد هزینه هنگفت محاصره دریایی برای اقتصاد ایران هشدار داد

این مطلب بخشی از:

گزارش‌های خبری

بایگانی

اقتصاد ایران